

художник", 1938–1940), "Жълтият Христос" ("Желтый Христос", 1941) са предчувствие за приближаващата катастрофа. През последния период от живота си Шагал работи главно като декоратор и илюстратор.

Юлиана Чакърова-Бурлакова

БЪЛГАРСКИ КАЛЕНДАР

Св. Методий
(ок. 815-885)

Цар Симеон Велики
(865-927)

Патриарх Евтимий
(1325-кр.XIV в.)

1190 г.

- от рождението и 1120 г. от смъртта на Методий (ок. 815–885) – един от създателите на славянската азбука.

1140 г.

- от рождението на цар Симеон (865–927) – велик владетел, забележителен меценат на българската култура от епохата на Средновековието. Един от най-образованите хора на своето време, писател, преводач.

680 г.

- от рождението на Патриарх Евтимий (1325–кр. на XIV в.) – велика личност на Българското средновековие, последен патриарх на православната църква преди падането на България под турско робство. Ав-

тор на правописна и стилистична реформа. Превежда богослужебни книги, създава похвални слова, послания, жития.

585 г.

- от смъртта на **Григорий Цамблак** (1364–1420) – средновековен писател с голямо значение за българската и за сръбската литература. Автор на “Житие на сръбския крал Стефан Дечански”, на разказа “Пренасяне мощите на Параскева Епиватска от Търново във Видин и оттам в Сърбия”, “Похвално слово за Киприан”, “Похвално слово за Патриарх Евтимий”. Развива традициите на Търновската школа и ги разпространява в Сърбия, Румъния и Русия.

530 г.

- от смъртта на книжовника **Владислав Граматик** (20-те год. на XV в.– 1475).

490 г.

- от гибелта на **Георги Софийски** (неизв. – 1515), канонизиран за светец.

195 г.

- от рождението на **Захари Зограф** (1810–1853) – иконописец и възрожденски художник.

190 г.

- от откриването в Свищов на първото българско светско училище.

185 г.

- от рождението на **Иван Богоров** (1820–1892) – възрожденски книжовник и общественик, създател на първия български вестник “Български орел” (1846).

180 г.

- от рождението на възрожденския просветител **Сава Филаретов** (1825–1863).

175 г.

- от рождението на **Григор Пърличев** (1830–1893) – автор на поемите “Сердарат” и “Скендербей”, мемоарист, преводач, общественик.

170 г.

- от създаването на **Априловската гимназия** в Габрово – първото новобългарско светско взаимно училище. Йеромонах Неофит Рилски открива основаното от Васил Априлов габровско училище. С него се полагат основите на модерното образование по западноевропейски модел. От края на осемдесетте години на XIX век училището става известно като Априловска гимназия.
- от рождението на художника **Николай Павлович** (1835–1894).

155 г.

- от рождението на **Иван Вазов** (1850–1921) – основополагаща фигура на новата българска литература. В поезията му преобладават патриотични мотиви (“Пряпорец и гусла”, 1876; “Тъгите на България”, 1877; “Избавление”, 1878; “Епopeя на забравените”, 1884; “Поля и гори”, 1884; “Сливница”, 1886; “Под гръмъ на победите”, 1914, и др.) Автор на четири романа, сред които емблематичен е “Под игото” (1894), на множество разкази и повести. Създател на пътеписи, драми, публицистика, литературна критика.
- от рождението на **Захари Стоянов** (1850–1889) – революционер, журналист, писател, виден следосвобожденски общественик. Автор на забележителните “Записки по българските въстания” (т. I–III; 1884–1892), на множество биографии на видни български борци за национална свобода.

И. Вазов (1850-1921)**З. Стоянов (1850-1889)****145 г.**

- от рождението на **Емануил Манолов** (1860–1902) – композитор с особени заслуги за развитието на хоровата акапелна песен. Автор на първата българска опера – “Сиромахния” (1900) по Иван Вазов, чиято премиера е в читалище “Искра” в Казанлък през декември 1901 г. под диригентството на автора.
- от рождението на **Атанас Бадев** (1860–1908) – един от първите български композитори.
- от смъртта на художника **Димитър Зограф** (1796–1860).

140 г.

- от рождението на **Тодор Влайков** (1865–1943) – автор на разкази и повести, емблематични за народническата литература. Виден общественик, редактор на списание “Демократически преглед” (1902–1928).

В края на живота си издава мемоарната проза “Преживяното” (т. I–III; 1934–1942).

130 г.

- от рождението на **Кирил Христов** (1875–1944) – изтъкнат лирически поет. Автор на стихосбирките “Трепети” (1897), “Вечерни сенки” (1897), “На кръстопът” (1901), “Самодивска китка” (1905), на епическата поема “Чеда на Балкана” (1928). Все още са недооценени драмите и прозата му, а спомените “Затрупана София” (1944), както и значително по-късно издадените му дневници предизвикват полемики и до днес.
- от рождението и 80 г. от гибелта на **Йосиф Хербст** (1875–1925) – публицист, първи директор на БТА.
- от рождението и 105 г. от смъртта на художника **Георги Митов** (1875–1900).
- от рождението на **Добри Христов** (1875–1941) – композитор с особени заслуги за развитието на хоровата акапелна песен. Автор на творби за духов и симфоничен оркестър, на увертури и сюити.
- от рождението на **Андрей Протич** (1875–1959) – изкуствовед и писател.
- от смъртта на книжовника **Емануил Васкович** (ок. 1795–1875).

125 г.

- от рождението на **Йордан Йовков** (1880–1937) – голям български писател. Майстор на късия разказ, автор на сборниците “Разкази. Т. I–II” (1917–1918), “Последна радост” (1926), “Старопланински легенди” (1927), “Вечери в Антимовския хан” (1928), “Женско сърце” (1935), “Ако можеха да говорят” (1936). Създава и по-обемни епически творби: повестта “Жетварят” (1920), романите “Чифликът край границата” (1934), “Приключениета на Гороломов” (1937, незавършен.) Драмите му “Албена” (1930) и “Боряна” (1932) са сред шедьоврите на българския театър.
- от рождението на **Димитър Бояджиев** (1880–1911) – фин лирически поет. Малкото му на брой стихове са издадени в отделна книга 16 години след самоубийството му.
- от рождението и 55 г. от смъртта на **Ангел Букорещлиев** (1870–1950) – композитор, диригент, клавирен педагог.
- от рождението на **Васил Кирков** (1870–1931) – един от основоположниците на българския професионален театър.
- от рождението и 55 г. от смъртта на **Христо Станчев** (1870–1950) – художник.
- от рождението на **Трифон Кунев** (1880–1954) – български поет и фейлетонист, председател на Съюза на българските писатели (1944 – март 1945).

- от рождението и 60 г. от смъртта на поета **Димитър Бабев** (1880–1945).
- от рождението на **акад. Стефан Младенов** (1880–1963) – забележителен езиковед, съставител на речници.
- от създаването на първата оркестрова творба “Българска китка” (1880), чийто автор е чешкият композитор Франтишек Швестка.

120 г.

- от рождението и 45 г. от смъртта на **Николай Лилиев** (1885–1960) – забележителен поет символист и преводач. Автор на стихосбирките “Птици в нощта” (1918), “Лунни петна” (1922), “Стихотворения” (1932).
- от рождението и 85 г. от смъртта на **Екатерина Ненчева** (1885–1920) – една от първите български поетеси, автор на “Снежинки” (1909).
- от рождението на **Емануил Попдимитров** (1885–1943) – поет и философ. Най-значими са лирическите “Женски портрети” от стихосбирките “Сънят на любовта” (1912) и “Песни” (1914). Автор на сатиричната поема “В страната на розите” (1939).

115 г.

- от рождението и 35 г. от смъртта на **Константин Константинов** (1890–1970). Изящен стилист в белетристиката, пътеписите и есеистиката си, той открива чрез преводите си Антоан дьо Сент-Екзюпери на българските читатели. Забележителна е художествено-мемоарната му книга “Път през годините” (т. I–III; 1959–1966).
- от рождението на **Чудомир** (1890–1967) – класик в жанра на късия хумористичен разказ. Автор на сборниците “Не съм от тях” (1935), “Нашенци” (1936), “Аламинут” (1938), “Кой както я нареди” (1940). Много интересни са и посмъртно издадените му дневници.
- от рождението на **Иван Лазаров** (1890–1952) – скулптор.
- от рождението на **Никола Танев** (1890–1962) – изтъкнат български художник. Лиричен пейзажист с жизнерадостен колорит. Претворява живописно прелестта на малките подбалкански градчета Карлово, Копривщица, Трявна, Елена.

110 г.

- от рождението и 80 г. от смъртта на **Гео Милев** (1895–1925) – най-забележителния теоретик и поет на българския авангардизъм. Превежда от всички основни европейски езици. Издава списанията “Везни” (1919–1922) и “Пламък” (1924–1925). Автор на “Театрално изкуство” (1918), на стихосбирките “Жестокият пръстен” (1920) и “Иконите спят” (1922). Пише оригинална экспресионистична проза и страстна публицистика. Съставя преводни антологии, както и “Антология на българската поезия” (1925). Връх в творчеството му е поемата “Септември” (1925).

- от смъртта на **Петко Рачов Славейков** (1827–1895) – възрожденски писател с изключително богата политическа и творческа биография. Автор на множество поетически творби, публицистични текстове и преводи. Забележителна е книгата му “Български пословици и поговорки”.
- от рождението и 70 г. от смъртта на **Тома Измирилиев** (1895–1935) – ярък писател сатирик.
- от рождението на **проф. Васил Захариев** (1895–1971) – художник и изкуствовед.
- рождението на **акад. Георги Цанев** (1895–1986) – литературен критик и историк.

105 г.

- от рождението на **Николай Марангозов** (псевд. на Н. Цанев Нейков, 1900–1967) – поет, архитект. Стихосбирката “Нула. Хулигански елегии” (1923) е характерно явление на българския авангардизъм. Други по-значителни книги са поемата “На повратки в село” (1940) и подбранното в “Годишни кръгове” (1946).
- от рождението и 25 г. от смъртта на **Веса Паспалеева** (1900–1980) – писателка за деца и юноши.
- от рождението и 35 г. от смъртта на **Магда Петканова** (1900–1970) – поет и драматург.
- от смъртта на **Найден Геров** (1823–1900) – езиковед, фолклорист, поет, автор на първата българска поема “Стоян и Рада” (1845). Създател на знаменития петтомен “Речник на българский язик с тълкувание речити на български и на руски” (1895–1904).

100 г.

- от рождението на **Змей Горянин** (псевд. на Светозар Акендиев Димитров, 1905–1958) – български писател. През 1944–1945 г. е обвинен от Народния съд във “великобългарски шовинизъм” заради отношението му към българската история.
- от рождението на световноизвестната оперна певица **Елена Николай** (Стоянка С. Николова, 1905–1993).
- от рождението на художничката **Мара Йосифова** (1905–1984).
- от рождението на скулптора **Васил Зидаров** (1905–1963).
- от рождението на белетриста и есеиста **Илия Волен** (1905–1982).

95 г.

- от рождението на **акад. Емил Георгиев** (1910–1982) – основополагаща фигура в българската литературоведска славистика.
- от рождението и 30 г. от смъртта на **Любомир Андрейчин** (1910–1975) – виден езиковед, автор на “Основна българска граматика” (1940).

- от рождението на **акад. Петър Динеков** (1910–1992) – литературен критик и историк, изследовател на фолклора и българската възрожденска литература.
- от премиерата на първия български документален филм “**Българската армия**” (1910).

90 г.

- от рождението на **Петър Увалиев** (1915–1998) – философ, изкуствовед и журналист.
- от премиерата на първия български филм “**Българан е галант**” (1915): режисьор Васил Гендов, в ролите Мара Липина и г-н Васил Хаджигендов.

85 г.

- от рождението на **Степан Дичев** (1920–1997) – автор на исторически романи.
- от рождението на **Светомир Иванчев** (1920–1991) – изтъкнат езиковед славист, учен със световна слава. Автор на фундаментални научни трудове: „Проблеми на аспектуалността в славянските езици“ (1971), „Приноси в българското и славянското езикознание“ (1978), „Българският език – класически и екзотичен“ (1988). Изтъкнат преводач на чешка художествена литература.

80 г.

- от гибелта на **Христо Ясенов** (1889–1925) – поет символист и сатирик. Единствената му стихосбирка е “Рицарски замък” (1921).
- от гибелта на поета и сатирика **Сергей Румянцев** (1896–1925).
- от рождението на **Генчо Стоев** (1925–2002) – белетрист и публицист. Автор на романите “Цената на златото” (1965) “Лош ден”, (1965), “Циклопът” (1973).
- от рождението и 10 г. от смъртта на **Георги Джагаров** (1925–1995) – поет и драматург.
- от гибелта на **Васил Карагьозов** (1889–1925) – поет и драматург.

75 г.

- от рождението на проф. **Боян Ничев** (1930–1997) – български славист литературовед. Автор на изследвания в областта на сръбската и българската литератури: „Увод в южнославянския реализъм. От фолклор към литература в естетическия развой на южните славяни през XVIII и XIX век“ (1971), „Основи на сравнителното литературознание“ (1986) и др.
- от рождението на самоубилия се поет **Пеньо Пенев** (1930–1959).
- от смъртта на **Антон Митов** (1862–1930) – художник, създател на следосвобожденската битова живопис.

70 г.

- от рождението на поета **Владимир Башев** (1935–1967).
- от създаването на държавно българско национално радио.

60 г.

- от смъртта на **Теодор Траянов** (1882–1945) – поет символист. Автор на стихосбирките “Regina mortua” (1908), “Химни и балади” (1912), “Български балади” (1921), “Освободеният човек” (1929), “Пантеон” (1934).
- от смъртта на **Александър Кръстев** (1879–1945) – един от първите български композитори.
- от смъртта на белетристка **Добри Немиров** (1882–1945).
- от откриването на **Младежкия театър** в София.
- от основаването на **Пловдивската филхармония**.

50 г.

- от смъртта на **Светослав Обретенов** (1909–1955) – композитор.

45 г.

- от смъртта на **Владимир Димитров – Майстора** (1882–1960) – един от най-самобитните български художници с поетично, декоративно и монументално виждане на формите, богата емоционалност, звучни багрени хармонии. Създава цяла галерия от характерни национални образи на селяни, селянки и девойки, претворява с неповторимо художествено майсторство техния труд и народните обичаи и празненства.

40 г.

- от смъртта на големия артист **Константин Кисимов** (1897–1965).
- от смъртта на проф. **Стеван Сърчаджиев** (1912–1965) – режисьор, театрален педагог.

35 г.

- от смъртта на **Васил Гендов** (1891–1970) – родоначалник на българското кино.
- от смъртта на **Иван Мешеков** (1891–1970) – български литературен критик.
- от смъртта на **Бенчо Обрешков** (1899–1970) – художник. Рисува фигуранти композиции, портрети, пейзажи и натюрморти. Творбите му завладяват с изключителна по сила и оригиналност живописна чувствителност.

30 г.

- от смъртта на проф. **Георги Димитров** (1904–1975) – композитор и диригент.

- от смъртта на **Илия Петров** (1903–1975) – художник реалист. Работи в областта на всички жанрове – портрети, фигурана композиция, голо тяло, пейзажи и натюрморти. Известен е и като график и илюстратор.

25 г.

- от смъртта на **Георги Караславов** (1904–1980) – белетрист, драматург, мемоарист. Автор на романите “Татул” (1938), “Снаха” (1942) и на шесттомната романовата поредица “Обикновени хора” (1952–1975).

15 г.

- от смъртта на поета, белетриста, преводача и художника **Иван Да-видков** (1926–1990).

10 г.

- от смъртта на изкуствоведа проф. **Атанас Божков** (1929–1995).
- от смъртта на поета и мемоариста **Давид Овадия** (1923–1995).
- от смъртта на белетриста **Борис Априлов** (1921–1995).
- от смъртта на белетриста **Андрей Гуляшки** (1914–1995).
- от смъртта на художника **Георги Павлов – Павлето** (1913–1995).

5 г.

- от смъртта на **Марин Големинов** (1908–2000) – композитор с големи заслуги за развитието на симфоничната и хоровата музика. Автор на вокално-инструментални и камерно-инструментални композиции.
- от смъртта на белетриста и драматурга **Станислав Стратиев** (1941–2000).
- от смъртта на проф. **Тончо Жечев** (1929–2000) – български литературен критик с фундаментално значение в областта на историята на българската литература, литературната теория и литературната критика: „Митът за Одисей“ (1985), „Българският Великден или Страстите български“ и др.

Владимир Янев

ЛУЖИШКИ КАЛЕНДАР

265 г.

- от смъртта на **Абрахам Френцел** (1656–1740) – автор на многообразни трудове, посветени на лужишкия език, на географията и етнографията на родния край.
- от рождението на **Юрий Рак** (1740–1799) – бароков поет.